

Tracy Chevalier

Sticlăreasa

Traducere din limba engleză
și note de Veronica D. Niculescu

POLIROM
2024

Cuprins

<i>O scurtă explicație a timpului alla Veneziana</i>	5
Partea I. Cupe, mărgele și delfini	7
Partea a II-a. Trei coliere	203
Partea a III-a. Delfini adevărați.....	363
<i>Mulțumiri</i>	403
<i>Glosar italian și venețian.</i>	407

Orsola i-a povestit în timp ce iarăși hrănea bebelușii, fără nimeni altcineva în preajmă ca să le-audă.

— Ai zis mai-nainte că deocamdată nu vrei un copil, i-a spus Monica, privind-o atentă, ținând în palme capul lui Raffaele și pe cel al Rosellei, cât micuții sugeau. Așa simți și-acum, cu asta?

— N-am de ales, nu?

— Ba sigur că ai. Sunt chestii pe care poți să le iei, o femeie la care poți să te duci, colo, lângă câmpurile de albit rufe.

Orsola a ezitat. Auzise zvonuri despre asemenea chestii și asemenea femei, dar nu era sigură că sunt adevărate. Era un păcat din cauza căruia avea să i se interzică să mai meargă la slujbă, și chiar mai rău, dacă se afla. Și ar fi putut să facă un copil cu Antonio; asta le-ar fi unit viețile. Dar încă un copil în casa deja plină de copii – numărul lor fiind oricum probabil în creștere – ar fi ținut-o și mai departe de mărgele.

— O să mă gândesc, a zis.

Până la urmă, n-a mai fost nevoie să ia nicio decizie; a luat-o corpul în locul ei. Într-o dimineață, s-a trezit cu crampe la burtă și sânge între picioare, iar acela avea să fie primul din mulții copii pe care urma să-i piardă. Monica a dus-o în pat, i-a zis Laurei Rosso că fata ei are niște crampe puternice de la *mar rosso*. Nimeni n-a pus asta la îndoială, nici măcar Antonio, deși Orsola a trebuit să-i mărturisească până la urmă, fiindcă Monica i-a interzis să mai iasă cu barca împreună cu el vreme de câteva săptămâni, pentru a-i da timp corpului să se refacă.

Cea din urmă înlocuire din familie, a lui Paolo, *servente* al meșterului, a durat mai mult, fiindcă atelierul nu putea reveni la normal până nu începea Klingenberg să plaseze comenzi din nou. Marco a reușit să-i trimită vorbă negustorului la Fondaco dei Tedeschi, ca să afle ce ar trebui să producă atelierul familiei Rosso, dar a primit doar un răspuns vag: Așteptați. Însă el, Giacomo și Antonio nu mai puteau să aștepte. Faptul că nu aveau comenzi de îndeplinit însemna că aveau timp să experimenteze și să producă niște lucrări pe care, până la urmă, Klingenberg

putea să decidă să le vândă. Pierduseră câțiva dintre muncitorii tineri – *garzonetti* și *garzoni* –, așa că nu puteau face nimic ce necesita mai mulți oameni. Ar fi putut să se apuce din nou de acele sfeșnice cu delfini îngemănați în jurul bazei, care-i plăcuseră lui Klingenberg și se vânduseră bine. Dar Marco a zis că vrea să creeze ceva nou.

— Lui nu i-au plăcut niciodată sfeșnicele alea, i-a spus Antonio Orsolei într-o seară, când stăteau pe Riva di San Matteo, sprijiniți de peretele unui depozit și cu picioarele împletite.

Reușiseră să se strecoare afară cât încă era lumină și se uitau cum soarele ce asfințea colora în roz munții acoperiți de zăpadă din depărtare.

— De ce? Arătau bine, se dădeau bine, iar Klingenberg era încântat.

— Lui Marco nu-i plac delfinii ăia. Zice că peștii n-au ce căuta în sticlă. Și că focul și apa nu trebuie amestecate.

Orsola a pufnit.

— Prostii. O grămadă de sticlari folosesc peștii în lucrările lor. Un meșter a făcut un candelabru aproape numai din pești care atârnă ca pandantivele, pentru un palat de pe Canal Grande.

— Delfinii erau creați de mine și nu i-a convenit că i-a lăudat Klingenberg.

Antonio a tăcut un pic.

— Nu-i place de mine.

— Nu-i a..., a dat să zică Orsola, dar s-a oprit.

Nu putea nega asta. Începuse și ea să simtă că Marco își regreta acum slăbiciunea din clipa în care-l luase pe Antonio ucenic, chiar dacă se dovedise un noroc chior. Antonio era deschis și vesel, în timp ce Marco era închis, calculat și plin de ascunzișuri imprevizibile. După acea primă îmbrățișare năvalnică din *calle*, când frații Rosso ieșiseră din carantină, Antonio și Orsola fuseseră atenți să nu-și afișeze afecțiunea în fața celorlalți, în parte fiindcă ea știa că Marco va face tot posibilul s-o distrugă.

— Lucrează la niște platouri acum, a zis Antonio. Ne-a pus, pe mine și pe Giacomo, să facem fructe pentru decor – dar

mai ales pe Giacomo. Pe mine Marco mă pune să întrețin focul și să mătur pe jos, de parc-aș fi *garzonetto*, nu *garzone*! Nu cred că mai rezist așa încă patru ani, până-mi iau *prova*.

La *prova* aveau să-i fie testate toate cunoștințele despre sticlă; dacă o lua, devenea *servente*. Majoritatea rămâneau *servente* pentru tot restul vieții; doar puțini, ca Marco, deveneau meșteri. Toată lumea presupunea că Antonio o să umple, în cele din urmă, ultimul gol din familie, cel lăsat de Paolo, devenind *serventele* lui Marco, alături de Giacomo.

— Am făcut ceva pentru tine, a continuat Antonio.

Căutându-se în buzunar, a scos o figurină micuță de sticlă și i-a pus-o în palmă. Era un delfin verde-albăstrui, lung cam cât jumătate din degetul ei mare, cu o formă alungită și suplă și cu aripioare ascuțite, ca cei de pe sfeșnic. Botul și coada erau modelate ca niște mici găici, ca să-l poți atârna pe un lăntișor sau pe-un șnur.

— Am ales niște culori asemănătoare cu măgelele făcute de tine – culorile lagunei.

— *Bellissimo!* Arată așa de real. Ai văzut delfini cu ochii tăi?

— Uneori, când pescuiam, veneau în lagună, pe lângă Giudecca. Poți să-l porți dacă vrei.

— *Grazie*, a zis Orsola și l-a sărutat. N-o să-l port deocamdată. Nu vreau să-l vadă Marco. Dar o să-l țin în buzunar.

Și așa a făcut, lângă *rosetta* Mariei Barovier.

Peste câteva zile, Stella a dat buzna în bucătărie, strigând:

— *Moro! Moro!*

Monica și Isabella păreau nedumerite, dar Orsola a traversat în fugă atelierul și a ieșit la docul din spate. Ea și Antonio nu mai primiseră nicio veste de la Domenego și nu știau dacă mai trăiește. Orsola zâmbea când l-a zărit vorbind cu Marco și și-a păstrat zâmbetul luminos chiar și când i-a deslușit chipul tras, brațele și picioarele numai piele și os, și figura cu o expresie chinuită pe care-o cunoștea de la mama ei. Era limpede că fusese foarte bolnav, dar reușise cumva să supraviețuiască. Antonio stătea lângă el, ca și cum era gata să-l sprijine la nevoie.

În sfârșit, Klingenberg era pregătit să vadă ce produce atelierul. Domenego i-a adus lui Marco vestea să vină peste o zi, două cu câteva lucrări. Fratele Orsolei s-a arătat entuziasmat de invitație.

— *Ecco*, am făcut bine să lucrăm atâta la produsele noi! zicea, de parcă s-ar fi contrazis cu cineva.

Dar ea se bucura pentru el și pentru atelier. Familia Rosso depindea atât de mult de negustor, încât dacă el ar fi murit sau ar fi hotărât să nu mai reprezinte familia în continuare, ei ar fi putut da lesne faliment.

Domenego i-a aruncat Orsolei o privire când dădea să plece, iar Antonio, urmându-și prietenul, a înclinat ușor din cap. Orsola a încuviințat, apoi s-a strecurat din casă și a pornit iute pe Rio dei Vetrai, spre *riva*, unde circulau iarăși *traghetti* și unde vorbise prima oară cu Klingenberg despre mărețele ei.

În scurt timp au apărut și ei, Antonio ținând o a doua vâslă și vâslind alături de Domenego – nu la fel de elegant, dar mai cu forță. Când au tras la mal, el i-a întins mâna și a ajutat-o să urce la bord.

— Hai cu noi, doar așa, de distracție, i-a zis.

S-au îndepărtat puțin de șuvoiul de bărci care făceau drumuri între Murano și Veneția – semnul cel mai clar că se terminase cu ciurma –, apoi ambii bărbați s-au așezat și au lăsat gondola să plutească în voie de-a lungul malului muranez, spre canalul Serenella, care pătrundea în partea de vest a insulei. Dacă ar fi vrut, ar fi putut da roată întregului Murano. Dar Domenego s-a bucurat să se așeze. Părea epuizat. Probabil obosise și numai vâslind de la Veneția până acolo.

— Ai fost bolnav, a zis Orsola.

Domenego a ridicat din umeri.

— Ai fost pe Lazzaretto Vecchio?

El a clătinat din cap.

— Pe *mori* nu-i lasă să se ducă acolo. Mai bine. Probabil că de-asta am și rămas în viață.

— Și-atunci unde ai stat? Te-au lăsat să stai la Fondaco dei Tedeschi?

El a clătinat iarăși din cap.

— Servitorii m-au dat afară când m-am îmbolnăvit. Așa că m-am ascuns într-o casă părăsită, ceva mai departe de Arsenale. Muriseră toți din familie.

— Fără nimeni care să aibă grijă de tine?

Orsola era îngrozită, fiindcă își amintea cât de mult depinsese Nicoletta de ea și de mama ei și se întreba cum de putea fi cineva atât de crud, încât să-l alunge. Pe de altă parte, nimeni nu voia ciurma în casă. Deși nu mărturisise nimănui, în sinea ei se simțise ușurată când Nicoletta fusese luată.

— Sunt bine acum, a insistat Domenego. Nu vreau să mă gândesc la asta.

— *Attenzione, bella*, să nu te îneci.

Antonio a stropit-o un pic cu apă; era clar că încerca să schimbe subiectul. Orsola l-a stropit la rândul ei, după care au început să se lupte unul cu celălalt, în timp ce Domenego se străduia să împiedice barca să se legene.

— Văd că lucrurile au progresat, a zis, făcând un semn înspre ei.

Ei nu se mai luptau, dar încă mai aveau mâinile unul pe celălalt.

— V-a luat ceva timp.

Orsola a încercat să se tragă, stânjenită de purtarea ei atât de nerușinată în fața lui Domenego, care cel mai probabil n-avea nicio femeie cu care să se lupte. Părea extraordinar de singur. A reușit să-și elibereze mâinile și le-a așezat cum se cuvine, în poală.

— Klingenberg mai vrea o comandă de mărgele, a zis gondolierul, transmițând cel de-al doilea mesaj pentru care venise în Murano. La fel ca înainte, dar dacă ai și niște modele noi, ar dori să le vadă și pe-acelea.

Ea s-a gândit la perioada de carantină când făcuse mărgele. În afară de mărgelele galbene împotriva ciumei, pe care nu-și dorea să le mai facă vreodată, se ținuse de modelele pe care le știa. De câteva luni, de când se încheiase carantina, nu mai făcuse nicio mărgea. Ciurma o întrerupsese, îi întrerupsese

pe toți. Întâmplările de zi cu zi care le punctaseră viețile – cumpărăturile făcute la piață, *passeggiata* de seară, slujba, vizitarea familiei – fuseseră atât de afectate, încât Orsola nici nu mai ținea minte de când nu mai făcuse anumite lucruri, nu mai știa nici măcar câți ani are. În toiul acelor întâmplări, timpul păruse că stă-n loc. După aceea, însă, avea senzația că întreaga situație se terminase foarte repede. Ce mai ținea minte acum erau doar momentele concrete: atingerea lui Antonio. Când a râs cu Monica. O îmbrățișare neobișnuită de la Stella. Zâmbetul larg al lui Raffaele când i-au dat dinții. Poate că acum avea nevoie și de senzația concretă a sticlei între degete, ceva care s-o ancoreze.

Invitația lui Klingenberg l-a îngrijorat pe Marco. Deși aștepta de mult vești de la negustor, acum că ele veniseră, nu mai era sigur ce anume să-i prezinte. Cupele, urcioarele și sfeșnicele mai vechi, pe care știa că le vânduse Klingenberg înainte și probabil că le putea vinde din nou? Sau mărfuri complet noi – platouri, carafe, aplice – care să demonstreze creativitatea și puterea atelierului de-a se adapta? Sau un pic din ambele? Timp de două zile a gonit prin atelier, incapabil să se concentreze, insistând să facă piese noi, deși avea magazia plină de lucrări. Zilele acelea, femeile din familia Rosso au auzit de multe ori zgomot de sticlă spartă în atelier.

În cele din urmă, după încă o trosnitură și-un șir de injurături, Laura Rosso a ridicat privirea de la cârpeala ei, în timp ce stătea în curte.

— Monica! a strigat.

Monica s-a ivit din bucătărie, ștergându-și mâinile de șorț. Se întâmpla rar să fie strigată de soacră, așa că s-a postat înaintea ei, așteptând respectuoasă ordinele.

Laura a scuturat din cap spre atelier.

— *Per favore*, rezolvă-l pe bărbat-tu, că nu se mai poate așa.

S-au privit una pe alta în ochi pentru o clipă, apoi Monica a încuviințat. Și-a scos șorțul, i l-a întins Orsolei, și-a netezit